

KOVÁCS MÓZES

Hogyan találtam rá, ki voltam ezelőtt 67 évvel

(Visszaemlékezés)

Az 1980-as években a szovátai Agráripari Tanácsnál dolgoztam, mint főmérnök. Egyik alkalommal a kibédi mezőgazdasági Termelőszövetkezetnél jártam és beszélgetve a TSZ elnökével, Ferenc Leventével, megkérdi tőlem hogy én hol születtem. Mondtam neki, hogy Felsősfalván, de miért kérdi. Azt válaszolja, hogy múltkor a házuk padlásán kutatott valami után, és talált egy marosvásárhelyi 1943-ban megjelent újságot, melyben egy Kovács Mózes parajdi gyerekről írnak. Kíváncsi lett nem én vagyok-e az a személy? Mondtam neki, lehetek akár én is, mert édesapám a parajdi sóbányánál dolgozott, talán innen gondolhatták, hogy parajdi vagyok. Adja nekem az újságot, ha neki már nincs szüksége rá, mondtam.

Elhozta az újságot, és csodálkozva néztem, hogy rólam ír a Marostorda megyei lap, a *Székelly Szó* 1943. május 7. számában. Nekem erről tudomásom nem volt. Azt tudtam, hogy néhányunkat, első éveseket behívtak az igazgatói irodába, színészek elbeszélgettek velünk, a színműhöz szükség volt gyerekszereplőkre is, és a Kultúrpalotába kellett járni próbákra. Ebben az időszakban szerepelt vendéjátékával a kolozsvári Nemzeti Színház Marosvásárhelyen. Előadásra került Kovács Aladár *Téli Zsoltár* című műve, amely Apáczai Csere János életét, az erdélyi életet, sorsot mutatta be a 17. századból.

Én ekkor a 14. életévemben jártam, és nem foghattam fel ennek a színdarabnak a jelentőségét. Próbára jártunk többen, de beszélő szerepem csak nekem volt, nem is kevés. A színdarab bemutatása nagy esemény volt Marosvásárhely életében, hiszen báró Kemény János fogadta a város előkelőségeit, többek között Mikó főispánt, Májay polgármestert és másokat. A Kultúrpalota terme zsúfolásig megtelt a résztvevőkkel, és még az előtérben is sokan álltak. A színdarab a színház igazgatója Mihályfi Béla és Tompa Sándor (Pufi) rendezésében került előadásra. Nekem a harmadik felvonásban volt szerepem. Amikor a színpad függőnye felgördült, csak egyedül voltam a színpadon babákkal játszodoztam, és egy monológot is mondtam, majd következtek a színészek. A nézőtérrel azzal a sok emberrel szembe néztem, de érdekes módon izgalom, lámpaláz nem fogott el. Nagyon nyugodtan mondtam a szöveget. Akkor nem tudtam, hogy olyan híres színészekkel játszom, mint Görbe János, aki Apáczait alakította, vagy Ölvedy Zsóka, aki Apáczai holland származású feliségét vitte színre, vagy Kenessey Ferenc, aki Baricius professzort, míg Kolár Mária Lórántffy Zsuzsánna fejedelemasszony szerepét játszotta. A színdarabot többször előadtuk, nekem nagy élményt jelentett a nagy emberek közötti jelenlétem. A színpad mögötti öltözőfülkék előtt tartózkodtam, várva a fellépésre és a színészek gyakran elküldtek cigarettát vásárolni, a visszajáró aprópénzt nekem

adták, aminek én nagyon örvendtem. A szerepléseimért 18 pengő fizetést kaptam. Az osztályban Nagy Ernő tanár úr megkérdezte, hogy Mózsi fiam, miért csak ennyit kaptál? Válaszolni nem tudtam, mire ő azt mondta, hogy azért fiam, mert te még nem vagy színész.

Ekkor még nem tudtam, hogy a színház igazgatója meg a rendező is nagyra értékeltelte szereplésemet, sőt a sajtóban mint „őstehetséget” mutattak be. Az osztálytársaim tudtak arról, hogy szerepeltem, és elmondtam a szüleimnek is, és számomra annyi volt. Ha én akkor az újság birtokába jutok, bizonyára büszkélkedtem volna színészi teljesítményemmel. alább közlök egy részletet a Székely Szó 1943-as május 7-ei számából: „*Sallai Kornélia, Rajny elli, Kormos Márta, Kolár Mária kisebb szerepekben jeleskedtek. Talán csak Kolár Mária fejedelemasszonya nem domborította ki elég meggyőzően Lórántffy Zsuzsanna jótékony, gondoskodó lelkületét. az előadás keretében új őstehetséget is avatott is a színház. A gyerekszereplők között meg kell dicsérni a kis Kovács Mózes, a helyi református kollégium első osztályú tanulóját, talpraesett játéka elfogulatlansága szinte sejteti benne a leendő művészt. Kisdiákok is szerepelnek a harmadik felvonásban. a kollégium igazgatósága engedélyezte a vendégszereplést, hiszen azok a nevek amiket a nebulók szerep szerint mondanak, mind kedves és ismert nevek. Vásárhelyen az egyikről gyerekről, Bolyairól nevezték el a kollégiumot. Különösen kitűnt közülük Kovács Mózes, akinek komoly beszélő szerepe volt. Mózes első kollégista, egy parajdi bányamunkásnak a fia, tehetségkutató versenyen került be a kollégiumba. Mikor délután elpróbálták vele a jelenetet, azt mondta: ne tessék olyan sokat magyarázni, értem én a színészetet. Parajdon sokat szerepeltem a műkedvelőkkel. Mihályfi igazgató elragadtatással beszélt e gyerekekről, és megígérte, hogy figyelni fogja. Nincs kizárva, hogy az érettségi után színiakadémiára kerül, hátha nagy színész lesz belőle.*”

Hát így tudtam meg negyven év elmúltával, hogy ki voltam én 1943-ban. Még Mihályfi igazgató is azt mondta, figyelni fogja életutamat. Ha ezt az újságot akkor megkapom, az értékelés a tudomásomra jut, lehet, hogy más pályát választottam volna. Ez az értékelés kedves emlék számomra, hogy 14 éves koromban ilyen elismerően nyilatkozott rólam a sajtó, és a színi gárda. Ha nem bukkanok az újságra, nem tudom meg soha, hogy milyen őstehetségként emlegettek engem. Egy későbbi időpontban ugyancsak a kolozsvári Nemzeti Színházban játszottam a *Viharlámpás* című darabban. Hogy akkor írtak e értékelőt rólam, nem tudom, mint ahogyan ezt sem tudtam volna meg Ferenc Levente nélkül.

